

наведи телефон

Лүимә СЭрипос

08.02.2024
№ 3 (1309)

www.khanty-yasang.ru

Основана 11 февраля 1989 года

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru

Л. Стаканова телум хури

Ты хурит Москва үсн «Россия» форумн ялум мәнъщи мэхум пöслым öлэгыт – Кирилл Стаканов, Любовь Стаканова, Карина Ларионова, Надежда Алексеева ос Пётр Анямов. Тән тот Хальүс район ос «Мәнъ Ёскев» урыл потыртасыт. Ты урыл 5 лөпсыт ловиньтэн.

Ты номерт ловиньтэн:	Россия Президент пөриөв ▶ 2	Хальүс район урыл Москват потыртавес ▶ 4	Хулюмсүнт павылн лөккарыт ёхтысыт ▶ 5
Сүкырья павыл колтагыл ▶ 8-9	Салы үрнэ Касум мэхум ▶ 12-13	Эккакве рүтанэн янытлаве ▶ 15	Няврамыт пөс öлум вәрмалитыл пүмцалахтэгыт ▶ 16

Россия Президент пәриёв

Ты тәл мәнполь этпос 15-17 хөталыт Россия Президент пуссын тах пәриёв. Тамле яныг пәриян нак ань хөт тәл сыс акв щёс вәрыглаве.

Россия янытыл миркол кўщайт ты вәрмалы кас-тыл ань щёпитахтэгыт. Мән округувт өлнэ мирув нэпак тәратаңкве вос ёх-талэгыт, кўщаянв өс сәв рүпата вәрёгыт.

Тәл котиль этпос оигпан элы-пәлт яныг кўщай нэ Наталья Комарова вәңын хөтпанэ сапрәнин вөвыгласанэ ос манхурип рүпата ты хосыт тән вәрёгыт, та урыл китыгла-санэ. Кўщай нэ ләвыс:

«Мән округувт 734 нэпак тәратан колыт тах пунсавет. Ты тәла мұсхалыг вос мины, ань пәриян колыт ищхйпың утыл, камерал ос мөт эрнэ

пормасытыл ёвтавет. Ань «ИнформУИК» нампа вәрмалы хосыт 2 сөтыра 267 элумхөлас наблюдатель-хөтпаг ханищтавет. Кәсың элумхөлас нэпак тәратаңкве вос вәрмыс, тән уральтаңкве ос ёмашакв сунсуңкве тах патэгыт».

Ты юи-пәлт округ пәриян вәрмалыт пуңкотнэ хум Денис Корнеев по-тыртас: «Мән пәвылкет манос вөрт өлнэ щёмьят сәртын нэпак тах тәратэ-гыт. Избирательный ком-миссият рүпитан хөтпат тув тәнки ялэгыт. Мәхум рётың юсвой этпос 25 хөталныл мәнполь этпос

14 хөтал мус нэпак тәра-тан төтапыл тах тотыгла-вет. Россия Президент пәрияңкве мир вос ёхта-лэгыт, рётың юсвой этпос 17 щисланыл мәнполь этпос 7 щисла мус теле-фон хосыт ләтңыл вәти-хал тах кётыглавет ос «Госуслуги» лөпсыт пищ-мал хансыглавет.

Аквты порат «Мобиль-ный избиратель» нампа ищхйпың тәла өвылтаве. Элумхөлас нэпак тәратан хөталыт мөт үсн манос пәвыл минуңкве ке щё-питахты, тавён сәртын ләвуңкве эри, хоты мәт нэпак тәратаңкве тав паты. Тамле заявление-нэпак тәл котиль этпос 29 хөталныл мәнполь этпос 11 хөталэ мус «Гос-услуги» хосыт кетуңкве манос МФЦ-колт хан-

суңкве эри. Ос мәнполь этпос 6-11 хөталыт порат пәриян колн ялуңкве ос заявление-нэпак тот хансуңкве рөви.

Общественный палата кўщай нэ Алсу Маганова наблюдатель-хөтпат ху-мус ханищтавет, та урыл китыглавет. Тав ләвыс, Общественный палата пәлныл 15 элумхөлас Москва үсн ханищтахтуң-кве ялсыт. Тән ань округ янытыл яласэгыт ос мәхум ханищтапыл вә-рыглыяныл. Тамле рүпата рётың юсвой этпос 17 хөталэ мус тах вәрёгыт. Наблюдателиг өлнэ мәхум нэпак тәратан колт хұрум хөтал сыс тах рүпитэгыт ос пәриян хөталыт мұсхалыг вос минэгыт, ёмашакв сун-суңкве патэгыт.

Округ мирколныл кётым ляххал мәнщи ләтңыл Людмила ТЕТКИНА хансытэ

Йильпи тәлныл олныт нөх-нётвёсыт

Ты йильпи тәл өвылтахтам пәсыл хоты пособия ос пенсия-олныт нөх-нётает, та урыл Ольга Галюк, Социальный фонд-колт рүпитан кўщай вәңын нэ, «Югра» колт ляххал тотнэ хөтпатын потыртас. Тав тох ләвыс:

– Щар өвлэт ам пенсия винэ хөтпат урыл потыртэгу, ат рүпитан ос пенсия винэ хөтпат ань олнаныл 7,5 % нөх-нётвёсыт. Ты элы-пал ул хұлыгласлын, 4,6 % нөх-нётуңкве ләвыглавет ос матёмас сәвнв олныл хасвёсыт. Мән өлнэ мәвт ты 311 сөтыра элумхөлас олнаныл 2 389 солкөвин сәвнвуге ёмтыс.

Пенсионный коэффи-циент 123 сәвитныл 133 солкөвииг тынэ ёмтыс.

Кәсың хөтпа такви индивидуальный пен-сионный коэффициен-танэ «Госуслуги» ищхй-

пың лөпсэт сунсуңкве вәрмиянэ.

Лүймәт өлнэ мәхум пенсиян сәртыннв ми-нуңкве вөрмёгыт, Край-ний Северт өлнэ элум-хөласн 15 рүпата тәл вос өнщи, приравненный мәт өлнэ хөтпат 20 рүпата тәл, ос таи эри вәңкве, атпан тәлэ иң ат төвлын мус мөрсың хөтпа пен-сиял ойтаве, ты кастыл нэпаканэ ёт социальный фондын ялуңкве эри, тот рүпата тәланэ ёмшакв ловиньтавет.

Няврамыт мәгсыл ойтнэ олныт ань өс нөх-нётвёсыт

2024 тәл өвылтахтам пәсныл «прожиточный минимум» олныт сәвыг-нув ёмтыс, ань мән округувт няврамыт мәгсыл тав 20 467 солкөви, таи-мәгсыл няврам олныт пуссын өс нөх-нётвёсыт. Пособие олн винэ щёмьят заявление-нэпак хаснэ тәл олнаныл сәвыгнув ёмтэгыт.

Агмыл ёмтнэ порат элумхөлас рүпата пәлыл ос Социальный фонд-колныл олныл ойтаве, ань ты олныт 1,5 сәвитыг сәвнвуге нөх-нётвёсыт. Щар мәниг ловиньтан олныт 2 736, 00 солкөви сәвитыг өлсыт, ань 4 039, 73 солкөвииг ёмтыс. Ты олнытыл тәрвитыңыщ өлнэ нэкет ос ойтаве, тәнанылн ойтнэ олныт өс 1,5 сәвитыг сәвнвуге хасвёсыт.

Мән нявраме ёт юн үнлын щәнь манос әщ сәртын рүпитаңкве те патхаты, тав нявраме 1,5 тәлэ ат те төвлыс, тав өс та пособие-олныл элалы ойтаве, хот ат пөилттаве. Агмың-мосың, сакватахтам няврамакве янмалтан щәнит-әщит рүпитаңкве мощщан те ялантэгыт, тән пособиел аквтох ойтает.

Ос щәнь манос әщтәл савалапыг хультум няв-рам 5 хөтал сыс пенсия-олн мәгсыл нэпаканэ атлыглавет, тавён ат эри хөт-әти нэпакыт атуңкве, туп мирколныл тамле ляххал Социальный фон-дын те ёхты, тав тәра нэ-паканэ вәравет.

Социальный фонд колныл ёхтум ляххал Галина КОҢДИНА мәнщи ләтңыл хансытэ

Колтағыл намтым тәл мәгыс мүйлысыт

Россия Президентув Владимир Путин 2024 тәл Колтағыл янытлан тәлыг ләвыстә ос таимәгыс тәл котиль этпост хөт-әти ялпың хөталыт вәрыглавәсыт. Ханты-Мансийскат та этпос вәт нупыл хөт ос вәт нупыл сәт хөталыгт Арт-резиденцияг ләвнә колт мүй мәхум акван-атыглавәсыт. Тот Щәмьяг намтым тәл мәгыс округт өлнә мәхум янытлавләсыт ос тән ищхыпың утыт кина охсат суссыт.

Артём Жога нъяврамыт өт пәслувес

Тув Уральский Федеральный округ янытыл кұщай хум Владимир Якушев ос мән округувт кұщай нә Наталья Комарова өхталасыг, тән Щәмьяг намтым тәл янытластән. Владимир Якушев ләвыс: «Кәсың элумхөлас мәгыс щәмья – ты мак матыр өвылтан вәрмалъ. Тав емас ман лүль накын ханищтаве, таитыл тав элалъ та өлы ос такви щәмьяңыг өмтнә порат ханьшувлым пищанә элалъ тах тотыанә. Мән Президентув ос Россия мирколын кұщайт щәнитн нъяврам янмалтан накыт акваг үргалавет. Ты тәлт мән щәмьятыт өмас мак өлнүтанә эрнәг үргалыанүв ос мирытн потыртыанүв».

Тувыл кұщай хум «Родительская слава»

нампа мәгылн тагатан пәс Виктория ос Эдуард Лужецкий щәмьян мүйлуптас. Ты нәг-хумыг Югорск үст өлгә ос нила нъяврам янмалтасыг. РФ Президентув пәлыл янытлан пищма Елена Гридасова Нижневартовск үсныл өлнә нән майвес. Тав «Матери России» колт пүңкоты ос сәв нъяврам, әгмың-мосың нъяврам янмалтан мәгыс янытлавлес.

Наталья Комарова Когалым үсныл өхталам Зульфия Нигматулина, Пыть-Ях үсныл Светлана Веделева, Октябрьский районныл Елена Власова «Материнская слава» нампа мәгылн тагатан пөсытыл мисанә. Ос Когалым үст өлнә хум Рустам Нигматуллин «Отцовская слава» пөсыл мистә.

Ты коньпал Наталья Владимировна «К 80-летию снятия блокады Ленинграда» нампа пөс урыл потыртас. Ос Ханты-Мансийскат өлнә Нина Дмитриевна Филатова, Лариса Дмитриевна Гавриленко ос Лидия Васильевна Филатова матумпәла экват тамле пөсыл мүйлуптасанә.

Тувыл акв сосса щәмья Татьяна Бахтиярова ос Виталий Русскин өвылтыт ләвыс. Ты нәг-хумыг мөлты Москват вәрим «Родные – Любимые» мирхал форумыл Нәил пәламтым ләмпа тотсыг. Ань ты ләмпа тән ос мән әгитән өт Ханты-Мансийский ЗАГС-колн мистән.

Округт өлнә мәхум Колтағыл тәлыл янытлан мәгыс Донецкий Республиканыл герой-хум Артём

ләтың ләвыс. Та хөнтлан порат тав мәнлат пыге порславес, та юи-пәлт такви өс хөнтлуңкве минас.

Щәмьят пуссын өмщакв үщлахтасыт

Ань Арт-резиденция колт щәмьят янытлан порат сыре-сыр суссылтапыт, ханищтан щөсыт, касылыт вәрыглавәсыт. Щәнь-әщит нъявраманыл өт тот хөтал палыт кәс вәруңкве, нас үщлахтуңкве вөвиньтәлвөсыт.

Тох «Төрүм Маа» музейт рүпитан мәхум ханты ос мәнщци пөс өнгилыт суссылтасыт. Тән тот мөйт мөйтсыт, әмщит әмщисыт. Куклаң театрыт рүпитан хөтпат «Варежка» нампа фестиваль урыл потыртасыт ос тәнки матыр ощхуль вәрнә тәла-

Н. Коновалова сосса өлупса урыл потырты

Жога өхталас. Ты элы-пәлт тав юнармейцат, кадетыг ханищтахтын әгирищит-пыгрищит, ЮГУ военный кафедрат студентыт өт акван-хөнтхатыглас ос такви щәмьятә, өлупсатә урыл потыртас. Югра мав урыл сәв щөс өмас ләтың хұлыглас кос, ань такви самыл сунсым сәвсыр мирыт акван-юрщхатым өлнә вәрмалъ кәсалас. Тувыл тав мәтә вуантан оста лаяпат хөнтлан мәхум мәгыс яныг пүмашипа

ныл суссылтасаныл. Нъяврамыт сәвсыр ищхыпың машинкал өнгалтавләсыт.

Мөт мәт мәхум тәксарыг өлуңкве ханищтавләсыт, тән тот поргысыт ос хайтыгтасыт. Тувыл СВО хөнтлан мәхум мәгыс маснут юнтнә ос шулкиныт сагнә вәрмалит өвылтыт «Шөм для наших» суссылтап өлыс. Тотхотыт матыр вәруңкве кәсащас, таи та вәрыс.

Тамара МЕРОВА

Хальүс район урыл Москват потыртавес

Москва үст тўяг мус яныг суссылтап рўпиты, тув мән округувныл ань кәсың районныл блнэ мәхум ялантэгыт ос сәвсыр ханищтапыт вәрыглэгыт, нъяврамыт ёнгалтыяныл.

Хальүс район урыл потыртаңкве Саранпәвыл мәхум ялсыт, ты «Мән Усквет» рўпитан хөтпану мәнщи блупса урыл потыртасыт. Петр Анямов мәнщи тәныт сәңквилтапыл сәңквилтас, такви тулөвләнән сәтапыт нэгыс, ты ййквнэ аканит тох ййквтавет, хум сәңквилты ос аканит ййквөгит.

Кирилл Стаканов нъяврамыт сәвсыр ёнгынутытыл ёнгалтасанэ. Тав «Туслы» ййвөвлытыл ёнгил суссылтас, хумус тулөвыл халн ййвөвыл пувмтаңкве эри ос сәлы

әнътныл вәрим «головоломкат» урыл потыртас, хумус тәнанылтыл ёнгуңкве рөви.

Карина Ларионова, школат ханищтахтын мәнщи аги, нъяврамыт ос оманыл, анёкванылщашёкваныл ёт аканит вәруңкве ханищтасанэ. Тән төрлөмтытыл аканит пёрсыт.

Любовь Стаканова ос Надежда Алексеева «Мән Ускве», нъяврамыт ёт рўпитан ос ханищтан урыл потыртасыт. Тән мәнщи ләтың ханищтан «Омам ләтың» проект

П. Анямов нъяврам ханищты

суссылтасыг, таве Елена Фризоргер вәрыстэ. Тот нъяврамытын пөслым хури палт мәнщи ләтың хөнтуңкве эри, ташир тав вәңкве паты, хумус мәнщи ләтңыл хоты пормасыт ләвавет.

Яныг суссылтап тасәвит мир ёмыгтэгыт, сун-

сыглахтэгыт, тән ләвсыт, «Мән Ускве» ты насати татем пұмыщ ос эрнэ нъяврамыт пәвыл блнэтэ, тув ань кәсың хөтпа ялуңкве тахмаяс.

Любовь Стаканова
потре щирыл
Г. КОНДИНА
ляххал хансыс.

Пуңктөр юнтуңкве атхатыгласыт

Пёс порат ханты ос мәнщи мәхум пуңканыл пуссын төрыл пиным бщсаныл. Төнт нэ хөтпат тәнки мәгсыланыл хорамың пуңктөрыт юнтыгласыт. Ётыл ущ ләпкаң төр ёвтуңкве патсыт. Ань ты пёс накыт ёмщакв ханищтым Ирина Фирсова, Белоярский үст блнэ мәштыр нэ, тамле ханищтап урыл ляххал кётыс.

Ювле хультум этпост тав МАУК «Этнокультурный центр» нампа колыт Ас нэт акван-атыгласанэ ос пуңктөр йинсыт, тән юнтсыт. Нэ хөтпат та колт музей-колнакыт пёс порат юнтым пуңктөр сунсыгласаныл ос тәнки рўпатаныл та бвылтасаныл.

Өвлэт тәнкинәнылн эрнэ оспа төрыт пёриясыт, хумус тән акван-өлтыяныл, нётнэг сусхатэгыт ман ати, та вәрмалит аквьёт арталасаныл. Та сыс тән йис тәгыл блнэ

накыт бвылтыт номылматыгләлсыт. Пёс порат мәннэ хәйталан хум щәнә-әщәгән аги пуңктөрыл кётыглавес, төнт аги нәмхотты мөт хум хөтпа нупыл ул вос сунсы. Тувыл та аги колтәглә хәйталан мәхум үрөгит. Ос нэ хум вәрнэтэ юпәлт акитэныл (хум ащныл) кастуңкве паты.

Раиса Загородняя ләвыс, пёс порат нэ хөтпа мүйлупсаг акваг төрыл мүйлуптәлвёс ос тав сәвсыр маснутыт коньпал самн патум нъя-

И.К.Фирсова ос В.А. Пяк вәтаңтөр суссылтэг

рамаквен такви супыт, манигтан төрыт юнтыс. Төрыт ёмас, тәк сәтапыл вәрим блсыт ос супыт эрнэ щирыл йинуңкве рөвыс. Нэ юнсхатнэтэ порат тулөвлән юнсхатнэ туля масы. Ань тай төванакт сәтапаныл хот-расмөгит.

Зинаида Агафонова ханты пуңктөр юнтуңкве

бвыл щёс тув ёхталас. Тав ләвыс, нэ хөтпат тәнки юнтум пуңктөраныл пиным мөт хөтпатыныл үргалахтасыт. Апат хуйнэ нъяврамакве бс төрыл лап-пантәпәлвес. Ань ханты нэт ялпың хөталт акван-атхатыглэгыт ос хорамың пуңктөраныл пинэгыт.

Тамара МЕРОВА

Пувласпи-агмыт ищхұпың утыл пусмалтавет

Рётың юсвой этпос нила щислат мә янытыл лёккарыт пувласпи-агм ёт воритотнэ хоталыг оныщияныл. Това элумхоблас ты агме хоса ат торгамтытэ манос нэматыр аты ос вагтэ.

Тованакт агмың хотпат лёккарыт палт хасхатуңкве тара ат вёрмёгыт. Таимәгыс тамле агмыт пусмалтан лёккарыт кәсың тал рётың юсвой этпос овыл үщлахтын хоталэт мәхум пўльницан вөвияныл ос ты агм ощнэ хотпат тара вос паттавет.

Ханты-Мансийскат ОНКО-пўльницат хўрмит щислат алпыл онтолов

щёсныл ос хўрум щёс мус мәхум тув ёхталасыт. Ты тал мә янытыл лёккарыт пувласпи-агмыт уральтан порат «Пуссын ёмщакв вос ўргалавет» элалы кихсатнэ номтыл вәрса-ныл. Юграт олнэ мәхум мәгыс тамле рўпата сака эрнэг олы, ос мот мәныл мәхум пусмалтахтуңкве тыг ос ёхталёгыт.

Ань мән ОНКО-пўльницавт 270 эрнэ лёкка-

рыт ос тананылн нётнэ хотпат рўпитёгыт. Тал сыс тот 40 сөтыра арыгкем элумхоблас уральтавет, тән сыресыр ищхұпың утыл алпияныл сунсавет.

Тал сыс лёккарыт 4 сөтыра 314 «онкохирургический» ләвнэ операцият, ос 234 «гибридный» операцият вәрёгыт. Тувыл 21 сөтыра 571 химиотерапия тэрпил мәхум пусмалтёгыт.

Лёккарыт элумхоблас «мультидисциплинарный» ләвнэнак щирыл уральтыяныл. Тох 60% пувласпи-агмыт тара-хонтает ос кўпнитыг

пусмалтавет. Та юи-пәлт 56% -кем пусмалтахтам хотпат ат тал арыгкем сыс иң элалы олёгыт.

Округувт сәв тал «Здравоохранение» нампа проект рўпиты. Тав хосытэт мәхум тының ищхұпың утыл ёмщакв пусмалтавет. Ос матыр йильпииг пусмалтан на-кыт ханищтавет.

ОКБ колныл кётым ляххал мәньщи ләтңыл
Тамара МЕРОВА
хансытэ

Хулюмсўнт пәвылн лёккарыт ёхтысыт

Кәсың тал тәлэ ёмт тәлы лөх олнэ торыг Ханты-Мансийск ўсныл «Центр профессиональной патологии» лёккарыт мәнь пәвлыт мус мәхум уральтым яласёгыт.

Ань олнэ йисувт сәв-сыр агм олы. Това порат матыр агм агме сәвыг ёмттәл ат суйты. Таймәгыс лёккар щирыл кәсың тал уральтахтуңкве эри.

Ос таймәгыс кәсың тал тал овылтахтын порат элын олнэ мәнь пәвлыт яныг лёккарытн ураль-тым оныщавет. Лёккарыт ёхтёгыт, матах хотал пә-вылт тармыл олёгыт. Та сыс мәхум алымёгыт эрнэ лёккарыт палт ялуңкв.

Тувыл мәнь пәвлың мәт кәсың агм пусмалтан лёккар атим: ман сам лёккар, ман УЗИ вәрнэ ут. Флюорографиян, маммографиян кәсың тал ялантаңкв эри. Хөңха

матыр агм ке оныщи, лёккарн направление нәпакыл хансаве, элалы пусмалтахтуңкве кётаве.

Туи ос акв тох лёкка-рыт яласёгыт. Туи тай уляңхәпыл яласёгыт. Хоты пәвлытн уляңхәп ёхтуңкв ат вёрми, та пәвлыт тәлы яласыяныл. Тох округт олнэ мәнь пәвлыт пуссын уральтым оныщавет.

Ты мак эрнэ вәрмалы. Тө мәхум ат кәсашёгыт яныг усың мәт яласаңкв, төват эрың яласан щёл, вәг ат оныщёгыт. Тыт та-хольт лёккырыт тәнки ләлль ёхтёгыт.

Анна АЛГАДЬЕВА

Ф.А. Мони́на лёккарн китыглаве

Н.Т. Пеликов мәхум халт лёккарыт палт лүляхоблы

Пумыщ ёнгильт суссылтасыт

Москва ўст ВДНХ яныг колт «Россия» намба форум мөлты тәлныл мины. Тав яныг таквс Этпос нила хөталныл пүсвес ос ты тәл яныгпөль Этпос китхуйплов хөтал мус рүпиты тах.

Тот Россияв янытыл сәвсыр мирыт тәнки мәнаныл, олупсаныл овылтыт потыртэгыт ос наука, ищхйпың утыт щирыл манхурип йильпи вәрмалит тәра-паттысыт, таит суссылтэгыт. Ань Людмила Панченко, Ас-угорский мэхум институт рүпитан мәнщи нә, тувыл ёхтыс. Тав потре элал ловиньтэлбін.

– Тәл котиль Этпос 19-23 хөталыт ам ос Галина Новьюхова, аквьёт

рүпитан ханты нәм ёт, институт пәлыл Москва ўсн ялсумән. Тот ань щемьят мәгыс «Родные-Любимые» намаим яныг мирхал форум вәрыгла-вес. Тамле нак ань яныгпөль Этпос мус олы ос кәсың сәт округныл тув мэхманув вөвиньтәлуң-кве патавет тах.

Мән Галина Борисовна ёт та суссылтапын «Этно-игротека» намба культурно-просветительский проект тотыгласмән. Тыи

ёнгиланув мән Ас-угорский институтув 2018 тәлныл щёпиты. Мән сәвсыр пёс ёнгынут аква-атиянүв, ос тән овылтыт нәпак тәратэв.

Москва ўсн мән тамле ёнгынутыт ёт вуйлысан-мән: «Туслы», «Яныг кол», «Ат лув», «Ощмарың охсар», «Тұлыт йив-о́выл» ос сәвсыр сытамыл вәрим мохлыл головоломкат. Хотьют мән ёт мән ёнгыс ос нөх-патыс, та хөтпан мән Ас мэхум мөйтыт ос сосса ләтың ханищтан нәпакыт мүй-луптасмән. Тувыл пасан тармыл ёнгынутыт ос мөт пүмаш нәпакыт ёт тотыгласмән. Мән округ площадкавн сәвсыр мэхмыт ёхталасыт. Төват экскурсия яныг делегациял, төват тәнки щемьяныл манос юртаныл ёт олсыт.

Кәсың хөтпа мән ёнги-ланувтыл пүмшалахтасыт, акваг китыглахтасыт – хоты мәныл ёхтысүв, манырсыр ёнгынут ёт тот-сүв. Хумус ты ёнгынутыт вәравет, манырсыр йив-ныл, төрныл манос маныр совныл тән вәрим олэгыт, хумус тән ётаныл ёнгуң-кве ос манрыг тән тох ләвавет.

Төва хөтпат шар ат торгамтэгыт, хумус тамле ёнгынутыл ёнгуңкве рөви, хумус тәнаныл ханьшуң-кве эри. Мән ётув сәвсыр яныт элумхөласыт ёнгы-сыт: мән няврамыт ос мәнлат агит-пыгыт, яныг хөтпат ос матумпәла хөт-пат. Тән ләвөгыт, мәнщи ёнгынут номт, пуңк рүпи-тан мәгыс шар ёмасыг олы. Номт ёрувлан пиш-такем ат ёмты, хөтпа ат төлмаве, рушщирылләнвэ «деменция» агм пөхан мины. Төва няврамыт нэматры ат торгамтэгыт

ос лөньщим сысы минэ-гыт. Тән ләвөгыт, тамле та японский ёнгынут тәрви-тыңыт. Хум хөтпат мохлыл пёстын головоломкал сака пүмшалахтасыт. Төваныл кұстырнувег хот-пёсты-саныл, мөтаныл маттем капыртым номсахтасыт.

Тув Бурятияныл, Камчат-каныл, Забайкальеныл, Красноярский ёрныл, Ямал, Чукотка мәныл ос сәвсыр мөт мәныл мэхум о́с ёхталасыт. Тән мән площадкавн ёхталасыт, ләвөгыт эрттам тән тамле ёнгынут о́с вәциньтасыт, туп тән мөт щирыл ос мөт пормасныл вәрим олэгыт.

Тәнки сәвсыр пүмыщ утыт о́с тотыгласыт. Тән төваныл эргысыт, төва-ныл йиквсыт, мөтаныл матыр мәщтырлаңкве ханищтасыт. Тувыл интер-активный суссылтап, ёнгы-нут ос мән кинат о́щ-сыт. Аква, номилум, акваг суссылтап «Велосипед тренажер» хосыт суссыл-тасыт. Наң велосипедыл минэгын, акваг урн нөх-хаңхөгын. Наң элы-пәлт сәвсыр хурит нәңкөгыт, тувыл вөр хосыт акваг ювын, сәвсыр уйит кәса-лэгын. Мөт пүмаш яласан утыт о́с суссанүв.

Мән ёт мән Ханты-Мансийскат «Музей При-роды и Человека» колт рүпитан хөтпат олсыт. Тән сәвсыр тының ахвтасыт тув тотыгласыт. Микро-скоп тәра матыр хаштәл утыт такталасыт, тувыл няврамыт ёт ханищта-пыт вәрыгласыт. Тох ты Москва ўсн ялсүв, матыр-әти мәнки о́с пүмшаласүв.

Тамара МЕРОВА

Хурииг Л. Панченко кётыс

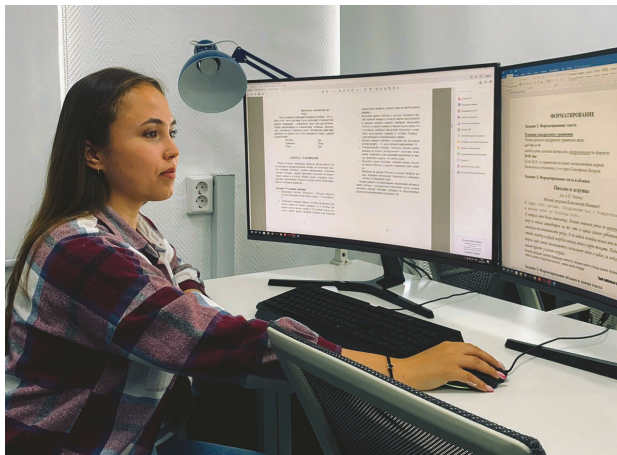

Людмила Панченко ёнгил суссылты

Галина Новьюхова пыгрищ ёт ёнги

В. Тимофеева

В. Тимофеева агит халт котилыт үнлы

Аги Советский үст хаництахты

Валерия Тимофеева Свердловский область Ивдель үснүл блы. Мәньщи аги тот яныгмас, школа әстлас ос Советский үсн әхтыс. Ань тав Советский Политехнический колледжит хаництахты.

Валерия такви урәтыл таи потыртас:

– Ам бвыл курсыт архив-колт рүпитан хөтпаг хаництахтәгум. Анузн хұрум тәл хаництахтүңкве тыт эри. 9 класс әстламум юи-пәлт ам Советский үсн минуңкве номсысум, тувыл щәнямн ат тәртвәсум, 10 классын ялантасум. Школат хаництахтүңкве щар ат кәсәсасум. Тәл сыс төвтыл хәйтыгтасум ос «Шанс» намба клубн ялантасум. Ты колт хаництан хөтпаг Игорь Иванович Шабалов рүпиты, ты хум Ивдель үст вәве, мирн сака янытлаве. Тав үст мәньлат агит-пыгыт әт рүпиты.

10 класс әстласум, школан элалы ялантаңкве воссыг щар ат тахмәясум. Тонт щәням әт Советский үсн минасамән, нәпаканум колледжин тотсанум. Ам бухгалтерыг рүпитаңкве сака тахсум, тувыл тамле специальность та тәлт әтим блыс. Архив-колт рүпитан хөтпаг

хаництахтүңкве патсум.

Тувыл Советский үст коронавирус агмыл әмтсум, нила әтпос сыс пүльницат пусмалтавәсум. Тох агмыл хартым ювхультсум, мәхманум китыт курсыт хаництахтүңкве бвылтахтасыт. Ивдель үсн минасум, юн элалы пусмалтахтасум.

Мощ әмаснувег әмтсум, Бурмантово пәвылныл бленә мәньщи нә Наталья Курикова әт мәньщи супыт юнтуңкве патсум. Овләт юн юнсхатсумән, әтыл Ивдель үст «Хәснә кол» вәрвес, мән тув ялантасмән. Ты колт мәньщи нәт акван-атхатыгләгыт. Тох акв тәл сыс юн блсум, тувыл Советский үсн ювле әхтысум, ань бвыл курсыт элалы хаництахтәгум.

Үщлахтын хөталыт Ивдель үсн ялантәләгум. Мән бленә мәвт туристыт акваг яласәгыт. Ам «Транзит» намба колт кассирыг ос администраторыг рүпитәгум. Советский

үст сәвсыр рүпатан бс вуйхатәгум. Тох олн мощ атсум, ты тәл бвылтахтам порат Геленджик үсн үщлахтүңкве ялсум. Ювле Москва үс тәра минасум, тот кит хөтал блсум. Ань ВДНХ намба мәт «Россия» намба яныг суссылтап рүпиты, тув ялсум.

Тәла тәл үнлуңкве щар ат вәрмәгум, школат товтыл акваг хәйтыгтасум, волейбол ос баскетбол әнгуңкве хаництахтасум, тувыл мөт агит әт касуңкве ялантасум. Советский үст бс аквты щырыл әнгуңкве ялантәгум. Колледжит хаництахтан мәхум әт Ханты-Мансийск үсн касуңкве вөвыглавесүв.

Рүтанум пуссын Ивдель үст бләгыт. Щәням наме Юлия Николаевна Косухина, такви бпарищ наме Самбиндалова. Тав акв кит мәньщи ләтың ләвуңкве вәрми, ам щәнь ләтңыл потыртаңкве щар ат хәсәгум.

Щәням ләвыс, ащәйкам Николай анәккам Анна Бурмантово пәвылныл Ивдель үсн тотыстә. Тән хұрум аги Оксана, Татьяна ос ам щәням Юлия бщсбг. Тувыл киттыг-минасбг, анәккам ювле Бурман-

това нывраманә әт минас. Тот хоса ат блыс, әтимыг әмтыс. Ащәйкам агиянә Ивдель үсн тотсанә, такви янмалтасанә. Анәккам бс акв аги бньщилас, наме Наталья. Тав мөт щәмьят яныгмас, ань Краснотурьинск үст блы.

Ам әпщим наме Миша, әщум – Маша. Миша б классыт хаництахты, Маша нила тәлә төвлыс, садикын яланты.

Ань Ивдель үст мәньщит Пакиныт, Бахтияровыт, Дунаевыт, Анямовыт ос Самбиндаловыт бләгыт, пуссын акваәт 140 арыгкем хөтпа. Мәнки халувт мән пуссын вәйхатәв.

Валерия ос ләвыс, та мәт бленә мәньщитын нәтнә мәгсыл «Ассоциация Свердловских манси» организация вәрвес. Тот бленә мәньщит «Поли-Металл» яныг организация пәлныл олныл, пормасыл тәстыглавет. Студентыт нәтмилыл бс мивет. Тән стипендия-олныл ойтавет, юв ялнә мәгсыл билетыл тәл сыс акв щәс әвтавет, общезжитие-кол мәгсыл ойтхатүңкве нәтавет.

Людмила ТЕТКИНА

Сўқырья павыл колтāгыл

Россиявт ты талув колтāгыл янытлан талыг намаявес. Ты кастыл нāн ань Хальўс район Сўқырья павылт блнэ мāньщи колтāгыл бвылтыт ловиньтэн. Василий Николаевич ос Агафья Алексеевна Вьюткиныг 50 тал аквьёт блэг. Сāv тал нёрт сāлың колт яласасьг, нйвраманэн тот яныгмасыт. Василий Николаевич Сўқырьят самын патыс, такви бвылтытэ тох потыртас:

– Опам Василий Сўқырьяныл блыс. Щащеквам Евдокия Мувыңтес павылныл тотыглавес, такви бпарищ наме Ромбандеева. Атям Николай Васильевич Вьюткин яңк нātнэ этпос 22 хоталэт 1929 талт самын патыс.

Омам Агафья Кирилловна ос 1929 талт самын патыс, рётың юсвой этпос 18 хоталэт, такви бпарищ наме Анямова блыс. Тав Лопмусныл тыг тотыглавес. Сārтын Мёсыг павылт блыс, тувыл янгыгнуве ёмтыс, омаге-āтяге ёт нёрт сāлың қолыл яласасыт, тыт ты Нёройка пōхат. Та порат омам 14-15 талэ блыс, мāхманэ ёт ты ванталалум, потыртāлыс.

Ам шар яныг, рётың юсвой этпос 19 хоталэт 1951 талт Сўқырья павлумт самын патсум. Ам ёлы-палумт Мотя, тувыл Гоша, тав ёлы-пал Валя, Галя, Нина ос Серёжа. Ягāгиянум пуссын блэгыт, ягпыгагум сас āтимыг. Серёжа хусахтем талэ туп блыс, витыт порсыс. Армия юи-палт эква тотыглас, ань пыге тай блы. Гоша 2003 талт āтимыг ёмтыс, кит āгияге блэг, Настя ос Наташа.

– Василий Николаевич,

наң школат хōт ханищтахтасын?

– Ам тыт ты Сўқырья школат ханищтахтасум. Павлув сāv нйврам бньщас, интернатт яныгсāt арыгтем нйврам ханищтахтасыт. Ляпа пāvлытныл пуссын тыг тотвёсыт – Ясунтныл, Хбслōх ос мōт пāvлытныл, акваг тыт ханищтахтасыт, интернатт блсыт. Нёлолов класс āстласум, экзаменыт эрыс сдавайтаңкве, ат минасум, вās пātлуптаңкве вōрн минасум, тувыл та пōйтсум.

Охотникиг блсум, тал арыгтем āтям ёт вōраясум. Ань тувыл пāстух эри, сāлыл хāsэгум яласаңкве, тёруңкве хасыянум. Пāстухыг вōввёсум, мощ рўпитасум, тāра и вуйвёсум. Тал котиль этпос 1970 талт ам пāг, колн, та минасум. Тонтбригадирыг Герасим Солянов блыс, тан ётаныл пāг минасум рўпитаңкве, воссыг нэмхотталь пōхын ат ялсум. Вāt нупыл нёлолов тал рўпитамум юи-палт, тыт контора пāлыл бригадирыг пёриявёсум, унттувёсум.

1973 талт эквамёнт акван-минасамён. Саранпавылт акван-хōнтхатасмён, олимпиада порат. Ам тонт налув ёхтысум

А.А. Вьюткина, В.Н. Вьюткин

Агафья Алексеевна апыгрище ёт

касуңкве, тав ос Саранпавылн муйлуңкве ёхтыс. Хўрум пыг ос āги янмалтасмён – Алёша, Толя, Саня ос Таня. Ань котиль пыгмён Толикамён āтим, тав Дагестаныт служитас, орденың-лўтың тāгыл юв ёхталас. Пыгōньщи, Миша, ань нёрн минас.

Василий Николаевич экватэ Агафья Алексеевна Хōрыңпавылныл блы, тав лāвыс:

– Ам тал котиль этпос 6 хоталэт 1956 талт Хōрыңпавылт самын патсум. Атям Алексей Дмитриевич Хозумов, омам Евдокия Викторовна Анямова.

Тэн акван ат хасхатыгласьг, таимāгсыл мён Коля кыгщимёнт Анямов бпарищ намыл хасвесамён. Колям промкомбинатыт рўпитас, экваңыг-нйврамыңыг ёмталас. Атям рўтанэ – Илья кыгщим, тувыл Сантыра увщим, мāнь эщаныл наме Матрёна блыс.

– Школат хōт ханищтахтасын?

– Ам китыт класс мус Лопмуст ханищтахтасум. Тувыл тот май интернат лап-пантвес, кётвесўв кўнярищт Сортыңьян, кит тал тот ханищтахтасум. Атыт классын ос Куль-

В.Н. Вьюткин сәлиянэ ёт

Василий омаге-әтяге ос рұтанэ

пасн минасум. Ташир та ванталәлсүв, яласасүв. Тот нелолов класс әстласум. Лөпмуст мән хаништахтасүв Вера Албина, Мотя Шешкина, Домна Ромбандеева. Вера хәйталым порат мән ос Лөпмусн ялсумән, ойкатэ Семён Солянов.

– Ёрнколт сәв колтағыл блыс?

– Сәв колтағыл. Нявраманув ёт өлсүв, пуссын ләпсув акв колн. Сәртын тай Нёрэква нупыл өлтөвт, мән пуссын мәньцит өлсүв – мән колтағлумән, тувыл Павел Васильевич Кугин, Василий Егорович Гындыбин, Владимир Степанович Анямов ос ёхта-лас мән палтув щәмьяң-лүтын тағыл. Та порат бригадирув Герасим Яковлевич Солянов блыс. Тувил Филарет Михайлович Хозумов Оксиньятэнт ёхтысығ, тонт ос мән бригадирығ өлсумән. Пуссын мәньци ләтңыл потыртасүв.

Та порат кәсың щәмьят тасәвит няврам, вертолөтын нас поргёгыт. Ётыл няврам мощағ ёмтыс, вертолөтын тәлэгыт, ат и нәңкёгыт. Тонт груз мансәвит выгыт ос элумхоблас, сома лөплёгыт, тәлттавет, пәвлын та нуясаптавет. Нявраманмән Саранпәвил школат хаништахтасыт, интернатт

өлсыт. Ёцлахтын хөталт юв ёхтэгыт, Сүкырьян. Ётыл Саранпәвилт квартирал майвесамән, юв минэгыт.

Василий Николаевич нёрт налыман нупыл акв тәл рупитас. Хунь пенсиян патыс, ләви, сака бөввесығ ос элал рупитаңкве.

– Тонт олныт тыг-тув поргёгыт, мән рупитырищүв, рупата олнанув нөх ат нөтавет, нәматыр ат вөрмёгын виңкве. Воссыг ат кәсащасмән, вөввесамән сака кос. Агимән колтағлә ёт та минасыт, ань тыхөтал мус нёрт сәлың колыл яласэгыт.

– Сәлы үрнэ тәла улпыл тәрвитың?

– Вәим тәрвитың. Туииг ёмты, ёйттур этпос атхуйплов хөтал порат ушты мощ рёгыңнувег ёмты. Таквсы, сүкыр этпос, туйтыл та патавёв. Тэнут туйг ёвтэв, колас хургытыл хартэв, сукарит вәрёв, таит и тэгүв. Пил акваг вәтсүв, ләхс атсүв. Хүл мәгсыл ян мәнти акваг яласасүв, янув сака хұлыңыт.

Агафья Алексеевна маснут ман ләгыл маснут пёс щирыл юнтуңкве хасы, ты урыл нэ тох ләвыс:

– Экват төванакт юнсахтэгыт, кәсың хөтпа маныр эри, таи вәри. Ам пуссын юнтсум – мәньци суп, ләгыл маснут, сахитэ-

мольщаңе лүтыл, пөрхат. Хорамыт юнтуңкве тәрвитың кос, ханьщувлэгын, тох та юнтэгын. Ань апырищанум мәгыс пуркат юнтэгум, тән амти вәрёгум. Света ос Женя манягум тәныл майласагум, ләвёгум: «Ань юнсахтэгын, тәныл юнтуңкве ёмас». Нас вәртәл тәныл майласагум, ләвсум: «Нэнти вәрён, хаништахтэв. Ам нёрн минасум, амти ханьщувласум».

Олимпиадан кәсың тәл яласасүв. Ойкам тав сәлың суныл касыс, яласас, ам кол тивырт рупитасум. Ань «Бураныл» мивет, мән поравт тай бвыл места выгүв, нәматыр ёмас мүйлупсал ат мивёв, нас щёсыл манос спидолал мүйлуптавёв. Ань ушта миңкве патвёсыт.

– Сүкырья пәвилт Уй ййквнэ вәрмал блыс?

– Тыт блыс, Хөрыңпәвилт ос блыс, мәхум акваг вәрыгласыт, сака тұлыглахтасыт. Саранпәвилт тёпыл мәньци пәвилт бвыл, «копайт», тот охотныкыт ос блыс, хотьюткәтн-патты, Саранпәвилн тув ялантэгыт ййквуңкве, тұлыглахтуңкве. Ётыл ос кина патвес тотыглаңкве, Хөрыңпәвилн Лөпмусныл тотаве, та сунсэв.

Элнаң янге-мәне пуссын мәньци ләтңыл потыр-

тасыт. Ам тыг Сүкырьян ёхтумум порат, саран няврамыт саран ләтңыл потыртасыт, мәньци няврамыт мәньци ос саран ләтңыл потыртасыт, тох та ёнгасасыт, хәйтыгтасыт. Тасәвит няврам блыс, ань тай аты суйты, аты нәңки.

Василий Николаевич ос Агафья Алексеевна 2001 тәлт пенсиян патсығ. Ләвёг, сәмыл мисэква бщсығ, щаквит, творог пуссын блыс, кәсың тәл пум вәрсыт. Ань мис ат бөщцёг, щаквит та маныр ләпкат ёвтёг.

Агафья Алексеевна ләвыс, төванакт нёрыт нупыл сунсуңкве татем тахмайлы. Василий Николаевич тай пыгаге ёт нёрн ялантәлы, хұл алыщлэгыт манос пил вәтэгыт. Атятэ мәньхәпыт, моторыл яласан ййвхәпыт вәрыс. Тав ос нёрт яласас, сун матыр-әти пуссын вәрыс.

Мән, газетат рупитан мәхум, Василий Николаевич ос Агафья Алексеевна 50 тәл аквёет өлнэтэв мәгыс янытлыгүв! Нявраманэн-апыгрищанэн ёт сәв тәл пус кәт, пус ләгыл, Төрүм ёт, Отыр ёт вос бләгыт! Нәй-Отыранылн вос үргалавет!

Светлана
РОМБАНДЕЕВА

Халэнт вепс ләтңыл потыртэг

Вепс ләтңыл потыртан мэхум савыңпәлә Карелия Республика, Ленинградский ос Вологодский областигт өлэгыт. Ты ләтңыл мощца хөтпа потыртэгыт, лавёгыт өс савыңпәлә туп яныг мэхум, мәнһлат мэхум манос нъяврамыт тәнти ләтңаныл ат хүлэгыт ос ат потыртэгыт.

Мөһал Москван фести-валин ялмум порат тот тит нэг хумус вепс ләтың ханищтэг, та урыл потыртасыг, акватэ яныгпәлаг өлы, мөһтанэ мәнһнув. Овлэт тән урөнтыл **Ольга Павлова**, РАН языкознание институтыт младший научный сотрудникыг рүпитан нэ тох лавыс:

– Мән Языкознание институту ос «Дети Арктики» ищһыпһың лөпс вәрнэ хөтпат 2022 тәлт тамле проект номылматсүв вәруңкве, таве намтыслүв – «Мастер-Ученик».

Тох мән нила: вепский, хантыйский, эвенский ос эвенкийский ләтңытыл проектыт вәрыгласүв. Ты проектүв хүрум этпос сыс рүпитас. Ты рүпатав вәрмув порат мәнһ тинат пөслысүв, тәнаныл нән «Ютуб» каналт сунсуңкве вөрмиянын.

Яныгпәлә хөтпа такви ләтңе вәгтэ ос мәнһнув хөтпа щәһ ләтңе мәнһ порат хұлыгластэ, төва ләтңыт вәганэ ос потыртаңкве ат вөрми. Тән аквьёт ләтың ханищтаңкве та өвылтахтэг.

Ты әти школат ханищтан щирыл, нэпак-лөмт тармыл ләтңыт хансуңкве ат эри, тән матыр рүпата

Е. Трубочкина вөртыпал нупыл ос Г.В. Окунева ёмаспал нупыл үныл

вәрим халэнт потыртэг ос таи ты мāk шар яныгыщ номуңкве эри, туп тәнти ләтңыл вос потыртэг, рущ ләтңыл ат рөви.

Титгагув кәсың сәт акв хөталт акван-өхталэг ос матыр тәнүт пәйтым потыртэг, тувыл тәпкәнт рүпитым, пил вәтым манос пувлынколн ялан-тым «мастер» хөтпа вепс ләтңыл пормасыт ләви-янэ ос «ученик» хөтпа хүнтлы, номсахты.

Хумус мән рүпитасүв, анһ вепс нэг Галина Окунева ос Елена Трубочкина нәнән тыт потыртэг.

Тувыл эһалы **Галина Васильевна Окунева** такви ләтңөтыл мир өт пәшалахтас ос **Елена Трубочкина** тав ләтңанэ рущ ләтңыг толмашла-санэ.

Г.В. Окунева потырты, О. Павловаң пөславе ос мөт хотты нэ

Галина Васильевна тащир лавыс:

– Ам хунһ ты проектүв рүпитаңкве вөввөсүм, татем щәгтсүм, мән мирув сака мәнһ, такви ләтңыл потыртан кәсың элум-хөлас ам мәгсылум ты яныг щәгт.

Тыт Москват Красный площадин ам шар өвыл щөс өхтысүм ос амти ләтңумтыл потыртэгүм.

Хунһ ам мәнһ өлсүм, вепский ләтңыл потыртаңкве ат тәртвөсүв, ос акваг номсасүм, хунһ тах тамле пора өхты, мән щәһ ләтңанувтыл потыртаңкве патэв.

Анһ сөль, тамле пора мус сакати ты өлсүв. Ам Красный площадит амти щанһ ләтңумтыл ты потыртэгүм, ты ам мәгсылум яныг сөт!

Елена ам палтум кәсың үщлахтын хөгал өхталас, мән аквьёт пил вәтсүмөн, тувыл пәйтсүмөн ос матыр тәнүт вәрсүмөн, ты мус мөһти щәһ ләтңумөһтыл потыртасмөн. Тав мәнһ поратэһныл ләтңыт номылматсанэ

Тувыл нэг акватэ вепс ләтңыл ләтың ләви, мөһтанэ рущ ләтңыл толмашлыянэ. Ләтың ханищтаңкве тит хөтпа сценан вөвыгласөсыг, акв әгирищкве хайтыс ос акв хум тув ёмантас.

Тән ханищтавөсыг, хумус ләвуңкве – «ам намум», «наң намын», «өл-үнтән» ос мөт ләтңыт вәңкве патсөг.

Елена Трубочкина ос Галина Окунева пәйтым пил пәһкәт өт-тотыгласөсыг ос кәсың пил хумус ләваве, мэхумн тәнти ләтңыл ләвсөг.

Пәйтым пил әрталаңкве мэхум вөвиньтәлвөсыт, тән пилыт вепс ләтңыл ләвсаныл. Ам тащир торгамтаслум, пил вепс ләтңыл «кейна».

Тувыл тән төрлөмты-тыл әканһ пөруңкве патсөг. Галина Васильевна нила сәһпа төрлөмт вис, сәнсын пиныстэ, акв сәме котиль мус пөруңкве өвылтастэ, тувыл мөт сәһ өс акван-пөрыстэ, квәлыгсупыг өмтыс, та төрквәлыг өвлаге акван-нэгсаге тулөвылн мастапастэ ос палиң сөвыр тәлыс. Тох вепс ләтңыл потыртым өһгынут вәрыс. Таве мән өмщакв торгамтаслүв.

Тох ләтың ханищтан вәрмәль мәнәвн, мәнһщитн, өс номтын виңкве эри ос щәһ ләтың ат вәнэ хөтпа ханищтаңкве. Ты сака ёмас тэла.

Галина КОНДИНА

www.khanty-yasang.ru

Ленинград үст өлум мир кәстыглан хөтал

Тәл котиль этпос 27 щислат – Россият блокадный Ленинградты өлум мир ос та үс мәгсыл хөнтлам мәхум кәстыглан хөтал. Война порат Ленинград үст хультум мир 900 хөтал сыс марлым блокадат өлсыт, тән нәмхотталы минуңкв ат вөрмысыт, тэтәл саваласыт.

Та пораныл 80 тәл ювле хультыс. Ты пилыщмаң нак мәхум ул вос ёрувлэгыт, Россия янытыл сәвсыр суссылтапыт, хөнтхатыглапыт кәсың тәл вәрыглавет.

Хәльүс школат нилыт классын ялантан агирищит, пыгрищит тәл котиль этпос 26 хөталэт «Блокадный Ленинград» намба урокыл вәрыглавёсыт. Ты урок Культура колт рүпитан мәхум ос «Движение первых» намба организациян хасхатам мәнәлат хөтпат аквёет щёпитасыт.

Ленинград үст сүкыр этпос 8 щислат блокада өвылтахтас. Яныг үс фашистын мувылтым өщвес, мән хөнтлам хөтпанув үст өлум мир үргалан мәгыс тәкыщ алхатсыт. Та мāt щар тәрвитуң хөнтлын накыт ёмталасыт, Ленинград үс мәхум төнт сака саваласыт, тэтәл атимыг ёмтсыт, сәв хөтпат кон ёмим рагатасыт, мөтаныт ёл-хуим нөх воссыг ат сәйкаласыт.

Акв хөтал сыс мәхум мәнә нянь лөмтыл майвёсыт. Хөнтлам хөтпат – 500 грамм, заводыт рүпитам хөтпат – 375, мөт мәхум – 250, мәнә няврамыт – 125 грамм нянь лөмтыл уртивёсыт.

Та тәлытт тәлы сака

ащирмаң өлыс, колыт рөг ос вит тәл үнлысыт, сәв мәхум ащирман тәйвёсыт. Вит мәгсыл мәхум Нева я вәтан ялантасыт.

«Ладожское» намба түр хосыт нәиңтуитыл ос машинал яласан мәгыс лёңх вәрыглавет. Та лёңх хосыт тәнүт-пормас тотыглавет, мәхум тох нётвёсыт. Үст өлум акв миллион мәнә няврамыт, нэт, яныгпәла хөтпат мөт мән тотуңкв вөрмувёсыт.

Мән армияв Ленинград үс вуянтаңкв аква кусыглас. 1943 тәл порат марылтым үс ләщал-ләщал пәлыг-паттуңкв өвылтавет, фашистыт ювле нявлуңкв патвёсыт. Тәл котиль этпос 27 хөталэт 1944 тәлт блокада хот-вуйвес.

Төнт Ленинград үс вуянтаңкв сәв маньщи ос ханты мәхум кётвёсыт, тән халанылт Алексей Андреевич Аликов өлыс. Ханты бйка таквсы порат 1909 тәлт Самаровский район (ань Ханты-Мансийский) Большой Вар пәвылт самын патыс. Омаге-әтяге сәлы үрим яласасыг.

Самаровский РВК повесткал тотвес. 1942 тәл сүкыр этпос 15 хөталэт войнан минос. Ленинград үс вуянтаңкв тәра-кётвес. Тот

А.А. Аликов яныг ағитә Аннатә ёт Ханты-Мансийск үст, 1957 тәлт

М.Табун потырты

тав 92 Сестрорецкий Краснознаменный стрелковый полкыт 201-ыт стрелковый дивизият хөнтлас.

Тот нялын сакватавес, пүльницат пусмалтавет ос ювле хөнтлаңкв кётвес. Китыт щёс сакватавес ос тәл котиль этпосныл яңк нәтнэ этпос мус 1944 тәлт Челябинский областит пусмалтавет. Пилтәл хөнтламе мәгсыл мәглын тагатам пөсытыл «Орден Отечественной войны II степени», «За оборону Ленинграда» майвес. Туи 1944 тәлт юв кётвес, яныгмам пәвлэт хул алыщлас, вөраяс, ту-

вил сәлы үрим Назымский колхозт рүпитас.

1962 тәлт щёмьяң тәгыл Хәльүс район Тэк пәвылн вәнтлас. Экватә Мария Николаевна Хорова ёт ат няврам янмалтасыг. Алексей Андреевич 1982 тәл вөртур этпос 30 хөталэт атимыг ёмтыс, Тэк пәвылт ёл-щёпитас.

Ты урок юи-пәлт няврамыт ос тән палтаныл ёхталам хөтпат аквёет пөслахтасыт.

Марина Табун
кётум потре
Людмила ТЕТКИНА
мәнәщи ләтңыл хансытсә

Салы үрнэ Касум махум

Ман ӧлнэ мавт туп тит мат сав салы ӧньщаве – ты Саранпавылт ос Касумт. Пёс порат тэн совхозыг лаввесыг, ань ос «оленоводческий компанияг». Ты потрыт Касум павыл салы үрнэ махум урыл ловиньтэн.

Салават Марсович Байгузин 2016 тал пас-ныл кўщаиг тот ӧлы. Йильпи тал ӧвылтахтын элы-палт мён тав ётэ хӧнтхатыгласмён ос потыртасмён. Хум лавыс, ты йист тан сака сав тарвиг тың вармаль ӧньщегыт.

Салы үрнэ хӧтпа мощца

Касум мат 8 сӧтыратем салы ань ӧньщаве, тӧва талт – 7 800 савит, тӧва талт 7 900 савитеттем ӧлы. Ты савит уйхул янмалтым туп хўрумхуйплов салы үрнэ хӧтпа рўпигыт. Мӧлты талыт сыс сав хум хӧтпа пӧхан ми-насыт, тан пуссын яныг-палаг ёмтсыт, рўпитанкв воссиг ат вёрмегыт.

Ань тот хўрмит, атыт ос хӧтыт пиркӧтат рўпитэгыт, Нумто павылт янас

пиркӧта ӧлы, ос акв ёрн хум Владимир Слепушкин Ямал маныл тув ёхтыс, тактёт салыт янмалтым вантлы. Тав 250 савит салыл майвес, та салыт ўрим рўпигыт.

Хўрмит пиркӧтат Максим Яковлевич Попов кўщаиг ӧлы. Атыт пиркӧтат – Константин Николаевич Канев. Тав аще ӧс сав тал салыңколт рўпитас, пиркатирыгӧлыс. Пенсиян ми-насыт, ань тав пентсылэ пеге пиркатирыг ёмтыс.

Хӧтыт пиркӧтат пуңкотнэ хум – Георгий Сергеевич Попов. Ты хумыт пуссын сараныт, Нумто павылт ёрн хумыт янас рўпитэгыт.

Кӧсың пиркӧтат туп 3-4 хум хӧтпа рўпигыт. Ты сака мощца, махум ат тӧвылхаты. Маньлат хумыт салыңколн рўпи-

С.М. Байгузин

танкв ат минэгыт, ваганыл, ты рўпата сака тарвигыт.

Салыт нёвлиг варнэ рўпата

Кӧсың тал тан хӧтсӧтем салы нёвлиг варуңкв номсэгыт. Ос тох ат ёмталы, акваг мощчанув алэгыт – 550 савит. Овыл щёс ват сӧграпнал саквалан этпос ӧвыл хӧталыт тан сӧтлов салы нёвлиг варсаныл, ос маньполь этпост хӧтыт пиркӧтат ты рўпата тах вӧраве.

Насати, Касум павылт яныгщ хӧптыт алавет, тан яныг, тӧват 90 тила тарвитаныл. Алнэ салыт Сорум ос Приозерный павлыг ляпан тув нявля-

вет, тот салыт нуйгалан ма щёпитым ӧлы. Тувыл нёвыль лӧкква ман та тотаве.

Сав нёвыль Касум павыл махум ёвтэгыт. Белоярский ўст ӧлнэ махум ос тушенка пӧнкат ёмашакв ёвтавет. Хульгум нёвыль машинал Ялуторовск ўсн тотаве, тот ты тушенкаг пӧйтаве. Мӧлты тал акв пӧнка тынэ 250 солкӧви ӧлыс, ты талныл тынэ мощ нӧх-нётвес – 280 солкӧви савитыг варвес.

Салават Марсович тох потыртас:

– Белоярский районт сав оленевод-частникыт рўпитэгыт, тан тӧнти салыяныл янмалтыяныл. Ман тан ётаныл договор

Касум павыл нӧквет

Салыңколт яласан махум няврамыг, 2013 тал

щирыл рүпитэв. Тән тэлы манасэвит сáлы нёвлиг вáрияныл, тән танти вáганыл. Мán туп сáлы нёвиль тánанылныл ёвтэв. Сáлы нёвиль те ёмас ос вбиң, мán тонт сáвнуп олн ойтэв. Ос хунь нёвле урумнуп, áти сака ёмас, тонт тán мощчанув олн сэлэгыт.

Нумто пáвылт 5-6 сáлың хóтпа мánавн нёвиль тыналэгыт. Тóват вáтах-тем сáвит сáлы нёвлиг вáрияныл. Акв тила мáгыс мán тánанылн 350 солкóви ойтэв.

Сáлыяныл ýрнэ мát

Белоярский район Касум пáвыл мátэ мán округвт шар лүй мát óлы, та ляпат Ямало-Ненецкий округ мátэ óвылтахты. Пёс йис тáгыл сáлың мáхум танти сáлыяныл ёт Ямал нупыл вáнтлысыт, тот сáлыяныл óцсаныл. Ань óс ты щирыл óлы, тэлы порат тán Белоярский районт óлэгыт, тув порат Ямал нупыл вáнтлэгыт, Приуральский ос Надымский районыгт сáлыяныл óньцияныл.

СССР óлум порат та тэпың мát Казымский совхоз нупыл хансым óлсыт. Хосат тáгыл акван-потыртахтым, ань óс тот уйхуланыл янмалтым вáнтлэгыт.

Касум мát туп хурум пиркáта рүпитанэныл мáгыс сáлы шаркыт óс мánиг вáрвёсыт. Сáлы ýрнэ хумыт вáнтлыныл порат колыт, сумъяхыт, пувлынколыт танти ýнттысаныл. Тэлы тán нор колт óлэгыт, тýяг ос таквсы – ёрнкол тýштэгыт, туи порат ос парщин колт óлэгыт.

Сáлыңколт нэ́т ат рүпитэгыт

Салават Марсович лáвыс, шар мáк тáрвityң вáрмаляныл тамле – сáлы ýрнэ хумыт сáвыңпáлэ нэ ат óньщэгыт. Тóва хумыт э́кваныл пáвылт óлэгыт, тот рүпитэгыт ос сáлыңколт рүпитаңкве ат кáсáщэгыт.

Хурмит пиркáтат туп акв хум Максим Яковлевич Попов нэ óньщи, тэн аквё́т сáлыңколт яласэ́г. Хóтыт пиркáтат Попов ягпыгыг увцияныл тán ётаныл óлы. Хурмит пиркáтат шар акв нэ áтим, тот хумыт тáнттёныл óлэгыт, тáнттёныл рүпитэгыт.

Тэлы маснут урыл кўщай хум тох потыртас. Кáсың хум сáлы совыл, хотыл миве. Тав такви хотты мáщтыр нэ ёт пáвылт потыртахты, тав мольщáныл, вáил вос ýнтаве. Хунь ýнтаве, та юи-пáлт нэ́кве олныл

ойтаве. Ёрнкол пантнэ со-выт ýнтуңкве óс мáщтыр нэ́кветын вáрылтавет.

Мóт руц маснут сáлы ýрнэ хумытн óс э́ри, сóпак, энцефалиткат. Тán танти пáвылн ёхталанэныл порат ты маснут ёвтэгыт, лáпкаң нэ́пакыт ёт мирколн минэ́гыт ос та холтум олнаныл пуссын ювле-мивет.

Тэлы сыс сáлыңколт рүпитан хум хóтпат сáвсыр э́рнэ пормасыл, бензиныл тотавет. Тýяг, туи порат Белоярский район миркол кўщайт ос вертолет мыгыт, тох тэнуп сáлыңколытн тотаве.

Моща олныл ойтáвет

Ты кўщай титыгласлүв, сáлы ýрнэ хумыт манасэвит олн сэлэгыт. Тав ювле тох лáвыс:

– Мán тánанылн 30-34 сóтыра солкóви ойтэв, тыгыл сáвнуп олн ойтүңкв ат вёрмёв. Пиркáта сáлыяныл те акваг сáвмёгыт, ос сáвнуп сáлы нёвлиг те вáрсыт, тонт мóч сáвнуп олныл ойтýяныў.

Тán атхуйплов тáл те рүпитасыт ос 50 тáланыл те тóвлыс, пенсиян минуңкв вёрмёгыт. Тóва хумыт сака сáв тáл рүпитэгыт. Акв óйкав сáтлов тáлэ тóвлум юи-пáлт ущлахтуңкв ущ минас ос

пáвылн óлмыгтас.

Кáсың сáлың хум хóтпа мáгыс мán сыманув щáргёгыт, ты йист сáлыңколт рүпитаңкв нэм-хотьют ат кáсащи. Ос хотьют рүпиты, мán тánаныл сака янытлыяныў. Ань ул кáсың хóтпав «Почетный оленевод» яныг нам óньщи.

Ты хóтпат урыл тох лáвуңкв рóви – ты шармáк ёр, тáксар ос ёмас сымпа мáхум. Тán óлупсаныл, ёраныл хосыт сáлы янмалтан рүпата ань э́лаль óлы. Тав иң сáв нот э́лаль вос тотаве, мánьлат мáхум тув рүпитаңкв вос минэ́гыт. Ос тыймáгыс тánанылн сáвнуп олн ойтүңкв э́ри.

Тамле ты потыр Казымский оленеводческий компаният кўщайг óлнэ хум Салават Марсович Байгузин потыртас. Тав такви мóт мánыл тув рүпитаңкв вóввес, сáт тáл Касумт рүпитанэ́тэ сыс ань сáлы ýрнэ мáхум мáгыс сыме щáрги.

Ты хум нýр нёвиль тэңкв сака кáсащи, шар сосса хóтпагёмтыс, маныр тáрвityң вáрмалы ань сáлың хóтпат óньщэгыт, пуссын вáганэ ос яныг миркол кўщайтн акваг потырты.

Валентина
ВАСИЛЬЕВА

Ишхйпын маңыл вим хуриг

«Урман» нампа товтыл тахсын ма

Нижневартровский район Покачи ўс Ляпат «Урман» нампа товтыл тахсын ма блы. Ты урыл Ханты-Мансийск ўст «ЮграТур-2023» нампа тыгле-тувле яласан вәрмаль суссылтапт Алексей Евгеньевич Звычайный потыртас. Тав Покачи ўс мирколт Культура ос спорт тэла тармыл пуңктоты. Хум товтыл ос мот савсыр утытыл тахсын-яласан ма урыл потыртас.

– «Урман» нампа товтыл тахсын ма 2018 тал пәсныл рупиты. Мәхум тот тэлы ос туи порат ўцлахтэгыт.

Тэлы товтыл хайтэгыт (руц ширил «горные лыжи» ләвавет), тувыл сноуборд нампа пәрт тармыл лүлим тахсэгыт, «тюбинг» нампа пувыр ут тармыл ўнтылматым

сып ёлалы тахамтэгыт. Няврамыт яласан-тахсын магыс янас сунит ос мот савсыр тахамтан утыт олэгыт.

Тынакт акв йильпи ут квәлтапаптысүв – «банан» ләвилүв. Тамле утыл щәрцит мәхум вит тармыл тотыглавет, мән ос ты «банан» ут сун пентсыл снегоход юи-

пәлн нәгилүв, мәхум тув тәлттэв, ййвыт халт, хара мāt түйт тармыл нуйгатәлыянув. Төва мāt ты ут намыл ёри ёңхыгпаве, янге-мәне түйт тйвырн рагатэгыт, тот та нөх-воратэгыт, мовиньтэгыт, тәнанылн пумыщ.

Туи ос мәхум вейкборд манос сапсёрф утыт тармыл яласым ўцлахтэгыт. Вейкборд – ты хөтпа пәрт тармыл лүли, тувыл квәлгын пувумтахты, тох та мотор юи-пәлт тотаве, нуигтаве. Сапсёрф – ты өс хөтпа пәхвың пәрт тармыл лапи, тувыл ос түпыл китпәлыл та тови. Хота мус вёриты, та лүли, тови, тох элалы та лакви, минанты.

Товтыл тахсын мāt өлнэ колыт ўнлэгыт, мәхум тот эт хулуңкве хультуңкв вёрмёгыт. Пувлынкол блы, найпос, вит, интернет та маныр, пуссын блы. Мәхум тув ўцлахтуңкве сав мәныл ёхталэгыт.

– Алексей Евгеньевич, туи тот сосса мир маңхәпыл яласан касыл вәрыглаве?

– Ати, мот мāt вәрыглаве, тыт күстыр блыс те, тыт вәрнуе. Мән вәглүв, ханты ос маңыщи мәхум маңхәпыл яласаңкве сака хәсэгыт, молях товёгыт.

патсум, яныгмасум. Сосса мир олупса маңытагыл вәглум, няврам садикытт, школатт ос музеитт рупитан мәхум ханты ос маңыщи мир бвылтыт акваг потыртэгыт. Маңы мәхум халанылт юртыңыщ олүңкве маңытагыл хаництахтэгыт, вәганыл, округувт савсыр мирыт олэгыт.

Нән, маңыщи ос ханты мәхум, маъёмас культуран нөх-вөрмалтылбн, элалы тотылбн, щәнь ләтңыл хансэгын, газета вәрегын. Нән пәс йис потранын, мөйтанын, эрганын-ййкванын ань учёныитн хаництавет. Тән хосытанылт сав эрнэ тэла тәра-паты – йис порат мәхум хумус олсыт, маныр бвылтыт номсысыт, хөт яласасыт, маныр вәрсит. Касыланын, тәнунанын, маснуганын та маныр, ань өс пуссын сака пүмщалавет. Тыг ўцлахтуңкве ёхталан хөтпат сосса мир бвылтыт китыглахтэгыт те, мән щәгтым потыртэв.

Округт өлнэ ятил мәхум, «Урман» мән ўцлахтуңкве, тахсуңкве ёхталән. Мән касың хөтпан щәгтэв. Пустәгыл өлән!

А. Звычайный ёмаспал нупыл лүли

Ам Покачи ўст самын

Светлана
РОМБАНДЕЕВА

Эквакве рүтанэн янытлаве

Софья Семёновна Азизова, такви бпарищ наме Вынгилева, мўтраң, ёмас мәнщи Эква. Тәл котиль этпос 31 хөталэт 89 тәлэ төвлыс.

Мәнщи Эква мащтырлаңкве сака ёмашакв хәсы, тав ёрётыл Хәльүст «Маа сым» нампә кружок вәрвес. Уст өлнә нэквет тот акван-атхатыгласыт ос юнсахатуңкве ханищтахтасыт. Софья Семёновна юнтум мәнщи супанэ мот хон мят Венгрият суссылтавет. Ас-угорский театрыт рүпитан артистыт магсыл супыт тав ос юнтыглас.

Пенсиян патхатаме Элы-пәлт тав хөпсы агм пусмалтан пүльницат мән лёккарыг ват арыгкем тәл рүпитас, «Ветеран труда РФ» нам бньщи, сәвсыр янытлан нәпакыл акваг майлувес.

Софья Семёновна омаге-әтяге Няхлаң пәвилт өлсбг. Аги нила тәл яныт блыс, тонт әтятә әтимыг ёмтыс. Омагә хүрум нявраманә такви янмалтасанә. Школат Софья Няхлаң пәвилт ат класс мус ханищтахтас, ты юи-пәлт Кульпас пәвилн кетвес. Сәт класс әстлас, үйхул пусмалтан лёккарыг Салехард үст ха-

нищтахтас. Ётыл сәлыт пусмалтым кит тәл Ямал мят яласас. Тувыл ювле өлнә мятэн ёхтыс, Хәльүст район пүльницан рүпитаңкве патхатас. Пүльницат рүпитым Ханты-Мансийск үст мән лёккарыг ханищтахтас. Тонт ойкатә Акрам Азизов ёт яныг үсн өлуңкве вәнтласбг. Софья Семёновна әлпыл ханищтахтас ос йтипәлаг рүпитас. Нә ханищтахтын мәнхыл хунь әстыс, колтәглә ёт ювле ми́нас. Хәльүст хөпсы агм пусмалтан пүльницан мән лёккарыг рүпитаңкве патхатас.

Софья Семёновна ойкатә 2016 тәл әтимыг ёмтыс, аквёет тән 52 тәл өлсбг, аги-пыг янмалтасбг. Ань агитә тав ляпатәт блы, пыге колтәглә ёт Ягрим пәвилт сәв тәл блы.

Софья Семёновна рүт мәхманән намхөталә кастыл янытлаве. Мәнщи Эква пустагыл элалә вос блы. Нәй-Отыранән акваг вос үргалаве.

Калерия Супрун кетум потыр мәнщи ләтңыл **Людмила ТЕТКИНА** хансыстә

Ойка экватәнтыл өлсбг, аги өщсбг. Агитән сака нётнә ос кәркамыг блыс, омагән пувиньтахтуңкве акваг нётыс. Агитән мощ яныгмас, омагә хотталә шалтыс, әтятәнтыл тәнти хультсбг.

Мощ өлсбг, әтятә мот нә тотыс. Нэтә такви колән тотыстә, өлуңкве патсбг. Экватә сака кантың блыс, ойкатә аги шар ат әруптастә. Ойкатә лувыл акваг хұлупьяңкве яласас, сбг хул тотыглас. Экватә сбг хул сахыт акван-атсанә.

Акв порат ойкатә нупыл ләви: «Агин лувыл вөрн тотэлын, тот хультуптэлын». Ойкатә экватә ләвме щирыл вәрыс. Сбг хул сахыт Эква сунын пинсанә,

Сыг сахыт (мәнщи мөйт)

ләвыс: «Хул сах тәңкв патэгын». Лувыл вөрн ми́насбг, хоса мән вәти ми́насбг, әтятә мән колкве кәсалас, ёл-вәглысбг. Агитә нупыл ләви: «Тыт өлуңкве патэгын». Агитә сбг хул сахыл хультуптастә, такви юв ми́нас.

Аги колн ләщлакв шалтыс, нөх-лөлюңкве ат вөрми. Акв хөтал тох блыс, колэт сака ащирмаң. Китыт хөтал хум юв ты шалты. Аги хот-рохтыс, юнтупыг вәрапахтас. Хум кинсыстә, атхөнтыстә, конквәлыс, та ми́нас. Хүрмит хөтал өста ёхтыс, аги ос юнтупыг вәрапахтас. Хум

такос вөвитә: «Анумн сунсылтахтән, ул пилән». Аги элмхөласыг ёмтапас, хумн нётнә аги тәра сымын та патыс, тав вөр Мисхумыг блыс. Колән яныг ёмтапас, пасант сәвсыр тәнүт. Кол пөхат сәв сәлыт ёмыгтэгыт, вөраян хум ты аги нэг тотыстә, аквёет өлуңкве патсбг.

Хоса ман вәти өлсбг, Эква ойкатә кетытә: «Ялән, уральтәлн, хумыс агин блы». Ойка вөрн ми́нас та мән, хөт агитә хультуптастә. Сунсы, яныг кол үнлы, тасәвит сәлыт кол пөхыт ёмыгтэгыт, юв шалтыс, агитә хум ёт үнлэг, әще хот-щәгтыс. Пасан

вәтан вөввес, тыттувес, юв минуңкв патыс, сәлы нёвллил майвес. Экватә хот-щәгтыс, нёвлянән хунь холасыт, ойкатә оста кетыстә: «Нёвиль тотән». Ойка вөрн ми́нас, агитә палт ёхтыс, пасан вәтан вөввес, ёмас тәнүтыл тыттувес. Юв минуңкве патыс, агитә сбг хул сахыт пуссын атсанә, әятән мисанә, ләвыс: «Сбг хул сахыт вос тәг, анум сака саватастә». Ойка экватәнтыл нусаг ёмтсбг, ойкатә аги саватаме мәгыс савалаңкв патсбг. Самсаил нусаг вәрвесбг.

Софья Семёновна Азизова (Вынгилева) мөйтум мөйт нәпакн **Калерия Супрун** хансыстә

Лүймә сәрипос
(Северная заря)
№ 3 (1309), 08.02.2024
Соучредители
Дума, Правительство
ХМАО – Югры
Издатель
Департамент внутренней
политики
ХМАО – Югры

Редакция
ВРИО главного редактора –
Рагимова Н.В.
Телефон (3467) 33-24-02
Заместитель главного редактора –
Кондина Г.Р.
Телефон (3467) 33-22-72
Ответственный секретарь –
Узель В.В.
Телефон (3467) 33-23-09

Адрес редакции и издателя:
628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52
E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru
Отпечатано:
ООО «Новости Югры-
Производство» г. Сургут,
ул. Маяковского, д. 14.

Индексы 04399, 54399
Тираж 1710 экз.
Заказ 517
Цена свободная
Мнение авторов
публикаций не
обязательно отражает
точку зрения редакции.
Газета зарегистрирована
Управлением Федеральной

службы по надзору
в сфере связи,
информационных
технологий и массовых
коммуникаций
по Тюменской области,
ХМАО-Югре и ЯНАО.
Свидетельство
о регистрации
ПИ №ТУ 72-00795
от 23 января 2013 г.

12+

Няврамыт пёс олум вәрмалитыл пүмщалахтэгыт

Хулюмсүнт павылт школа-искусств колт рупитан махум аквхуйпловит ханищтахтын конференция варыгласыт, рущ щирыл лававе: «Поселковая детско-юношеская научно-практическая конференция «От ремесла к искусству».

А.А. Русяева няврамыт юнсахтуңкве ханищтыянэ

Ты ханищтап вәрмалы касың тәлэ ёмт олылгалы. Тыг ялантан няврамыт тыт танки хансум потра- ныл ловиньтэгыт ос ма- тыр щаквщин ханищтап сусылтэгыт.

Хунь конференция овылтахтас, овыл латың школа-искусств кущай нэ О.В. Ручей лавыс. Ты торыг та хоталыт рущ ма тармыл Патриотический акция олыс: рущ лавнэ щирыл «Блокадный хлеб». Ольга Владимировна няврамыт лялыт потыртас: манхурип пылыщмаң вәрмалы Ленинград ус тармыл яныг хонт порат олыс, хумыс махум тэтәл саваласыт, маньяныт нянь лөмтыл акв хотал олнэ мörсыл - 125 грамм савитыл уртыгләлвёсыт. Ты ювле хультум вәрмалы нөлсәт тәлыг ёмыс - ань яныгман няврамыт вос вәганыл: нянь үргалым оныщункв эри, тәнүт мори пәхвтуңкв ат рөви.

Ты ләтнүт юи-пәлт няврамыт хансум потра-

ныл ущ овылтасаныл ловиньтаңкв.

Тынактняврамыт савың- пәлэ пуңкын пиннэ төр, кент, әтуй урыл потра- ныл олсыт.

Королькова Арина ос Шевченко Дарья 12 тәл яныт әгиришиг «Рущ нәт маныр пуңкын пиным ошсыт» потыртасыг.

Мальчикова Эвелина ос Анемгурова Ульяна 11 тәл яныт әгиришиг «Кокошник» урыл потыр щёпитәлсыг. Кокошник - тый тамле пуңкын пиннэ тальхыңыг үнлын лөпс.

Мәньщи әгирищквег Мирослава ос Эвелина Мальчиковыг

Горайнова Вероника 9 тәлэ «Очелье» нампа потре олыс. Очелье - ты кент хольт пуңкын пиннэ ошща сәлм.

Майгур Соня 10 тәлэ әтуйт урыл потре олыс. Әтуйт ош савсырыт. Аквсыр әтуй «Косникиг» лававе - пёс порат әги такви әт хорам вәри, тувыл та әт хораме хурыгсовыл юн- тытэ, әтанэ самт ул вос ханашлэгыт, та хурыгсовн тув мәгумтыянэ. «Накос- ник» - тай нас әтуй, әт хорам мәгс олы, хурыгсов ат оныщи.

Христ Софья 10 тәлэ, колканын нортнэ тöрыт ос сәпта юнтнэ урыл потыр щёпитас.

Алгәдьева Надежда

15 тәлэ, тав ты тәл пәсныл воссыг школа- искусстван ат яланты, нас Надежда Константино- вна Маслован әпа урыл потыр ловиньтаңкв вöвыг- ләлвес. Надежда такви әпатэ суссылтан кастыл ёт тотыгластэ.

Няврамыт ёт рупитан ханищтан нәг Маслова Н.К. ос Русяева А.А. потырт хансуңв тәнки няв- рамыт нётсанән. Хансум потра- ныл такем пүмашиг олыс хунтлаңкв.

Насати рущ мир халт тасәвит савсыр пуңкын пиннэ пормас олум. Ань тай тамле пормас туп музеиң мәт кәсалаңкв рөви, төва маснутыт на- маныл пыл ат хулыглә- лыгләв. Ань махум пуссын ләпкаң маснутыл олэгыт. Тох та пёс олум вәрмалы ювле хульты.

Потырт оигпам юи- пәлт, хумыс колкан төр сагаве ос әтуй вәрәве няврамыт суссылтасыт. Няврамыт пуссын такем кустырыг ханьщувлап- сыт колканын нортнэ төр сагуңкв, маткем тот та щаквщисыт.

Анна АЛГАДЬЕВА